

แผนงาน	สร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ
กิจกรรม	สร้างและรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านพืช
โครงการ	ศึกษารวบรวมเพาะขยายพันธุ์ไม้้ำของประเทศไทย เพื่อการอนุรักษ์ และจัดแสดง
หน่วยงานรับผิดชอบ	ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง องค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

1. หลักการและเหตุผล

พรรณไม้น้ำหรือพืชน้ำ (Aquatic plant) หมายถึงพืชที่อยู่ในน้ำ โดยอาจจะจมอยู่ใต้น้ำทั้งหมด หรือใฝ่บางส่วนขึ้นมาอยู่เหนือน้ำ หรือเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ริมน้ำ ชายตลิ่ง นอกจากนี้ก็ยังมีรวมถึงพืชที่เจริญเติบโตอยู่ในบริเวณที่ลุ่มน้ำขัง หรือที่ขึ้นแฉะอีกด้วย

พรรณไม้น้ำที่มีการใช้เพื่อประดับตู้ปลา และจัดชนิดพรรณไม้น้ำมีมากกว่า 250 ชนิด พรรณไม้น้ำสวยงามที่นิยมส่วนใหญ่มักมีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศเขตร้อน เช่น ประเทศในทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกาใต้ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อน ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดพรรณไม้น้ำสวยงามที่นิยมหลายชนิด อีกทั้งภูมิประเทศของประเทศไทยมีความเหมาะสมสำหรับการแพร่ขยายพันธุ์ของพรรณไม้น้ำหลายชนิด แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่คุ้นเคยกับพรรณไม้น้ำมากนัก

พรรณไม้น้ำมีประโยชน์มากทั้งช่วยสังเคราะห์แสงให้ออกซิเจนแก่ปลา ช่วยกำจัดของเสียและขี้ปลาด้วย เพราะพรรณไม้น้ำจะดูดไปเป็นปุ๋ย ทำให้เกิดความสมดุลด้านนิเวศวิทยา แหล่งน้ำก็มีความสำคัญต่อพืชพรรณไม้น้ำมาก เนื่องจากแหล่งน้ำเป็นที่อยู่อาศัยของพืชพรรณไม้น้ำ ในปัจจุบันนี้ แหล่งน้ำตามธรรมชาติได้ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ เมื่อแหล่งน้ำถูกทำลาย ก็เท่ากับทำลายบ้านของพืชพรรณไม้น้ำ และอาจทำให้พืชพรรณไม้น้ำถึงกับสูญพันธุ์ได้

ดังนั้น ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง ในสังกัดองค์การสวนพฤกษศาสตร์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญของพืชพรรณไม้น้ำ จึงได้จัดทำโครงการ ศึกษารวบรวมเพาะขยายพรรณไม้น้ำของประเทศไทยเพื่อการอนุรักษ์และจัดแสดง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเพาะขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนพืชพรรณไม้น้ำในภาคตะวันออก
- 2.2 เพื่อปรับปรุงศักยภาพพืชพรรณไม้น้ำบางชนิดให้มีคุณค่าเพิ่มทางด้านเศรษฐกิจ
- 2.3 เพื่อการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำและอนุรักษ์พืชพรรณไม้น้ำให้ดำรงคงอยู่และใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

3. เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด
1. ออกสำรวจและเก็บตัวอย่าง พรรณไม้น้ำในประเทศไทย	1. จำนวนชนิด / ต้น ตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจ
2. ศึกษารวบรวมเพาะขยายพันธุ์ไม้น้ำเพื่อการอนุรักษ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ	2. จำนวนชนิด/ ต้น ตัวอย่างจากการเพาะขยายพันธุ์
3. จัดทำรายงาน และเผยแพร่ข้อมูลพรรณไม้น้ำเพื่อเพิ่มมูลค่าศักยภาพให้เป็นพืชเศรษฐกิจ	3. หนังสือ / รายงานการสำรวจ

4. ความสอดคล้องและความสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์และแผน

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงฯ ด้านการคุ้มครอง อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ตามกลยุทธ์การดำเนินงานองค์การฯ กระบวนการที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ แผนงานที่ 1 สร้างองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยเฉพาะด้านพืช ในกิจกรรมหลัก 1.1 ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืช นอกจากนี้ ยังตอบสนองแผนงานที่ 2 การสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรพรรณพืช กิจกรรมหลัก 2.1 และ 2.3 การสำรวจ วิจัย รวบรวม จัดเก็บรักษาเพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

5. กิจกรรมของโครงการ

5.1 กิจกรรมของโครงการต่อเนื่อง

กิจกรรม	หน่วยนับ	ปีงบประมาณ 2551 แผนงาน	ประมาณการล่วงหน้า		
			ปีงบประมาณ 2552 แผนงาน	ปีงบประมาณ 2553 แผนงาน	ปีงบประมาณ 2554 แผนงาน
ศึกษารวบรวมเพาะขยายพันธุ์ไม้ น้ำเพื่อการอนุรักษ์และจัดแสดง - ออกสำรวจและเก็บตัวอย่าง - รวบรวมตัวอย่างพันธุ์ไม้ - จัดทำรายงานและเผยแพร่ข้อมูล	ครั้ง ชนิด/กล้า เรื่อง	360,000	360,000	450,000	500,000

5.2 กิจกรรมการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2552

กิจกรรม	เป้าหมาย	ปีงบประมาณ 2552											
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ออกสำรวจและ เก็บตัวอย่าง	6 ครั้ง	-	1	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-
2. รวบรวมตัวอย่าง พันธุ์ไม้	100 ชนิด	-	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-
3. เพาะขยายพันธุ์ ไม้	5,000 กล้า	-	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	-
4. จัดทำรายงาน และเผยแพร่ ข้อมูล	1 เรื่อง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

6. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

โครงการต่อเนื่อง 4 ปี (เริ่มปี 2551 – 2554)

7. พื้นที่ดำเนินการ

สำรวจพรรณไม้ทั่วประเทศโดยเฉพาะภาคตะวันออก และดำเนินการที่ศูนย์รวม
พรรณไม้ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง

8. ความพร้อมโครงการและการคำนวณผลตอบแทนของโครงการ

- ดำเนินการได้ทันที
- อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อม (ระบุ) _____
- ยังไม่ได้เตรียมการ

9. แนวทางการดำเนินงาน

ออกสำรวจเก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้น้ำ จัดทำตัวอย่างพรรณไม้แห้ง ประสานความร่วมมือทางวิชาการกับนักวิจัย/ผู้เชี่ยวชาญ จากทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน อนุบาลและเพาะขยายพรรณไม้ น้ำ จัดปลูกแสดงในแหล่งน้ำธรรมชาติ หรือในบริเวณโรงเรียนที่กำหนด เพาะขยายพันธุ์เพิ่มศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจ กำกับดูแลการดำเนินงานโดยผู้รับผิดชอบโครงการ

10. การวางระบบการติดตามและประเมินผล

ติดตามประเมินผลโดยหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบ

11. ตัวชี้วัดและแนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ

ตัวชี้วัด	แนวทางติดตามประเมินผลสำเร็จ
1. จำนวนชนิด / ต้น ตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจ	- จำนวนที่ได้รับรวบรวมไว้
2. จำนวนชนิด/ ต้น ตัวอย่างจากการเพาะขยายพันธุ์	- จำนวนที่ได้รับรวบรวมไว้
3. หนังสือ / รายงานการสำรวจ	- รายงานผลการศึกษา

12. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 13.1 พืชพรรณไม้ น้ำ ในท้องถิ่นมีจำนวนมากขึ้น
- 13.2 ก่อให้เกิดแนวทางการอนุรักษ์พืชพรรณไม้ น้ำ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป
- 13.3 พืชพรรณไม้ น้ำ ของไทยได้รับการพัฒนาในเชิงพาณิชย์
- 13.4 จำนวนฐานข้อมูลพรรณไม้ น้ำ ของประเทศเพิ่มขึ้น